

Nicolae PRELIPCEANU

Teatrul ca meditație, nu doar despre războiul din Bosnia

Piesa lui Matei Vișniec, *Femeia ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia*, nu e una ușoară pentru actori, în ciuda faptului că, datorită problemei sale centrale, ea se joacă, scuzați, în draci. Povestea fetei violată de cinci bărbați, probabil de etnii diferite, care așteaptă un copil, nu e unul dintre cele mai simple subiecte dramatice. Și apoi mai intervine și modul în care spune această poveste dramaturgul franco-român, întinsele pasaje eseistice așa zice, monologurile nesfârșite, rareori întretăiate unul cu altul, ale celor două protagoniste, Dora, femeia violată sălbatic în Bosnia, și Kate, medic psihiatru, care încearcă să contribuie la recuperarea celei dintâi, într-un sanatoriu de pe lacul Konstanz, în Germania, lângă Elveția.

În fapt, ceea ce se petrece sub ochii spectatorului este numai vârful unui aisberg, ca să folosesc o comparație uzată, cel puțin în ceea ce o privește pe Dora. Tot zbciumul din sufletul său, tentația morții ca singură evadare dintr-o stare obsesională care o istovește, toate acestea, plus dorința de a evita nașterea aceluia copil fără tată, care se anunță, fac misiunea actriței care o joacă extrem de dificilă. Și e foarte la îndemână, atât din partea sa, cât și din aceea a personajului Kate, rezolvarea facilă, cu țipete, zvârcoliri și imprecații. Se mai adaugă, în ordinea dificultății, meditațiile puse de dramaturg în gura medicului psihiatru, asupra violului ca substitut al luptei interetnice, plus considerațiile cu aer de specialitate ale medicului pe marginea stării pacientei sale.

Anca Bradu, regizoarea spectacolului de la Centrul de Cercetări Avansate în Domeniul Artelor Spectacolului de la Facultatea de Litere și Arte din Sibiu (uff, am reușit să transcriu lunga denumire!), a știut să le conducă pe cele două tinere interprete, studente la premiera de anul trecut (universitar), actrițe în toată puterea cuvântului în momentul când am văzut eu spectacolul, într-o după-amiază a microstagioniilor de toamnă pe care Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu a organizat-o la începutul lui octombrie, și chiar dacă strigătele și șoaptele nu au putut fi evitate, ele au fost foarte exact dozate, astfel încât să nu depășească ceea ce un spectator obișnuit își imaginează că este normal în asemenea situație. Normal? Ciudat cuvânt, pus alături de povestea unor asemenea atrocități, desigur petrecute nu o dată în războiul real, cel care nu a devenit teatru, ci, mai degrabă, moarte pentru personajele sale feminine care ar putea da modelul celui din piesă.

În rolul *Dora*, Veronica Arizancu a reușit o adevărată performanță, și anume aceea de a nu fi nici exagerată, nici în afara naturalului, a firescului, atunci când a trebuit să strige, să se zbată, pentru a exterioriza stările personajului său. Mi s-a părut că a reușit să interiorizeze foarte bine personajul și drama sa, dar ce zic eu dramă, adevărată tragedie, gradându-și foarte atent disperarea, decizia de a scăpa de copilul pe care personajul îl simțea ca pe o reptilă în pântecul său, până la schimbarea hotărârii, din final, în aceea de a-l naște. Pe figura sa de copil s-au perindat pe rând toate stările și disperările afirmate, până la momentul final.

Pe o altă poziție, personajul Kate, medic psihiatru american, debutează prin a cere în dicționar și ajunge în scurt timp să treacă de la livresc la trăit, să înțeleagă pe viu ceea ce se întâmplă cu pacienta sa, ajunge să trăiască și ea, într-un fel, suferința Dorei, încât putem deduce că, finalmente, decizia acesteia din urmă de a păstra copilul

rezultat din odiosul viol are în spate și contribuția medicului. Iulia Maria Popa și-a stăpânit foarte bine rolul, cu aerul ei de profesionist la început și de om, de femeie alături de o altă femeie, în continuare, în ciuda faptului că foarte adesea monologului său nu i se răspundea, doar pe final comunicarea fiind, oarecum, legată. Și-a stăpânit foarte bine rolul, schimbându-se, cumva, și ea, pe parcurs, și rămânând în umbră la final.

Decorul, dacă putem spune așa, a constat, de fapt, într-o masă lungă, la un capăt al căreia medicul psihiatru își notează observațiile pe un computer, iar la celălalt capăt e culcată, mai bine zis chircită, pacienta, într-un somn chinuit la început, trezită de-a binelea în cele din urmă, pentru a-și debita monologul care, cum spuneam, rareori se intersectează cu acela al partenerei sale. Singurul inconvenient al acestei puneri în scenă a fost faptul că noi, spectatorii, fiind foarte aproape de masă, a trebuit să asistăm, parcă, la un meci de tenis. Dar asta e nimic față de satisfacția pe care ți-o poate da o asemenea reprezentare, ridicată la o înaltă tensiune de la început, ceea ce te ținea cu sufletul la gură ca nu cumva vreuna dintre protagoniste să capoteze. Nu a capotat niciuna, spectacolul a avut ritm, forță și pe tinerele actrițe energia și imaginația le-a ținut până la capăt.

Teatrul Național „Radu Stanca“, Sibiu – Femeia ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia de Matei Vișniec. Regia: Anca Bradu. Cu: Veronica Arizancu (Dora), Iulia Maria Popa (Kate). Premiera: 15 aprilie 2010. Data reprezentăției: 2 octombrie 2010.

Viena postimperială în hala Simerom de la Sibiu

Al doilea spectacol al Ancăi Bradu pe care l-am văzut în microstagionul de la Sibiu a fost cel cu piesa lui Ödön von Horváth, **Don Juan vine din război**. Piesa expresionistă, **Don Juan vine...** este o compoziție din 23 de tablouri care trebuie să contureze personalitatea acestui nou *Don Juan* austriac, nimerit în mijlocul Primului Război Mondial, care se întoarce cu imensa vinovăție că, înainte de război, și-a părăsit logodnica. O caută și nu o mai găsește la vechea adresă și pleacă în continuare în căutarea ei, dar drumul său seamănă cu acela al lui Ulise, căci noul Don Juan se încurcă din nou cu o mulțime de femei, pe care le părăsește cu cinismul specific personajului, este și bogat pe deasupra, astfel încât își poate permite gesturi, extravagante din punctul de vedere al unui capitalist, cum este acela al sponsorizării unei comuniste, urmărite de poliție, la cererea fiicei gazdei sale, înfățișată într-o uniformă mai degrabă nazistă și cu o carte pe care scrie Marx, la fiecare apariție. Când aceasta încearcă să i se dăruiască, după ce el acceptă sponsorizarea, îi spune verde în față că e urâtă și nu-l interesează. Asta după ce trăise un timp cu mama fetei, cea care i-a închiriat o cameră, dar de care se plictisise, ca și de farmecele ei cam ofilite. Spectacolul Ancăi Bradu, care beneficiază de scenografia grandioasă a Floricăi Mălureanu, cândva o legendă a teatrului românesc, se desfășoară într-o hală industrială dezafectată, la Simerom, cum i se spune, după titlul probabil al defunctei întreprinderi industriale socialiste care a fost cândva aici. Spectatorii sunt așezați la măsuțe ca de cafea, scaunele se rotesc, pentru ca să poată fi urmăriți protagoniștii diverselor scene pe diversele – da, ei bine – scene, care sunt plasate pe marginile sălii, înconjurându-i, dar și în mijlocul acesteia. Atmosfera vieneză este bine sugerată, cel puțin după câte știm noi, cei care o cunoaștem mai ales din literatură, film, teatru.